

سازمان فراہمی
دانشگاہی کشور

مَدِظَلَا

سطر سطر زندگی با آیہ ہا

مسابقہ شمارہ ۱۰۵ / پنجشنبه ۲ فروردین ۱۴۰۳

سطر دهم

اطاعت انحصاری خدا

جزء ۱۰

اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهَيْبَتَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ
وَالْمَسِيحِ ابْنِ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا
لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

توبه، آیه ۳۱

● تا به حال بنده و عبد انسان‌های دیگر شده‌ای؟!

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مَنْ بَعَدَ ذَلِكَ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
 ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نجسٌ فلا يقربوا
 الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَاتَّخِذُوا حِفْظَكُمْ عَيْلَةً
 فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنِ شَاءَ أَرَأَيْتَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ
 حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾ قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ
 الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ
 مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ
 صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ
 النَّصْرَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ
 يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ
 اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ
 وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ
 مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا
 لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

مفتي كليم

قرآنت تحقیق

[هیچ کس جز خدای یکتا را نباید پرستید و اطاعت محض فقط از آن خداست؛ اما اهل کتاب غیر خدا را عبادت و اطاعت کردند!] **﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾** اهل کتاب، علما و عابدانشان را در کنار خدا، به خدایی گرفتند [و با اینکه می دانستند این عابدان و علما، واقعاً مطیع دستورات خدا نیستند، از روی تعصبات گروهی و قبیلگی اطاعتشان کردند.] **﴿وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ﴾** و حضرت مسیح فرزند مریم را هم به خدایی گرفتند [تا بتوانند از زیر دستورات خدا برای مبارزه و جهاد شانه خالی کنند. مسیح بن مریم خدایی شد که "فقط" مهربان است و بعد از او دیگر، گناهان انسان های بی ایمان بخشیده شده و نیازی به تلاش و مبارزه نیست.] **﴿وَمَا أُمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا﴾** درحالی که فقط به آن ها دستور داده بودیم خدای یکتا را بپرستند [و این کارشان، شرک است] **﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ، عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾** هیچ کسی که قابل پرستش باشد، غیر از او نیست و او از این چیزهایی که شریکش می کنند منزّه است [و نمی توان معبودی را، هم عرض او قرار داد و این را جزء دین دانست.]

زمین که پشت به خورشید می‌کند، شب می‌شود، شب که شد، آسمان غرق ستاره است و هر ستاره‌ای با چشمک زدن‌های خود، ما را به خود می‌خواند، و این درحالیست که تمامی این ستاره‌ها کار یک لحظه خورشید را نمی‌کنند!

نه روشنابخشند مثل خورشید، نه گرمابخشند مثل خورشید و نه حیات‌بخش. ولی همین زمین وقتی که روبه خورشید کرد و روز شد، از ستاره‌ها هیچ خبری نیست و تمام زمین غرق نور و صحن و صحنه جنبش و حرکت و تلاش و تکاپو خواهد شد.

بندگی خداوند دقیقاً رو کردن به اوست و در نتیجه، روز شدن و در نتیجه حیات و بالندگی است. به همین خاطر فرمود: **﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾** و آدمیان مأمور نشدند جز به پرستش خداوند یکتا، همو که پاک و پالوده است از هر همتا و همراهی **﴿سُبْحَنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾** ولی به اسف کم نیستند کسانی که کسان دیگری را به خدایی می‌خوانند و تمام چشم امیدشان به دست آن‌هاست. این جماعت درست پا گذاشته‌اند جای پای پاره‌ای از اهل کتاب که دانشمندان خود را به خدایی خواندند! یا پیامبر خدا عیسی بن مریم را به خدایی گرفتند!

برای عبادت یک مفهوم وسیع‌تری در فرهنگ قرآن وجود دارد که ما باید آن مفهوم وسیع‌تر را پیدا کنیم و اگر خواستیم عبادت خدا بکنیم و عبادت غیر خدا نکنیم؛ یعنی اگر خواستیم موحد و پیرو اصل توحید باشیم، مراقب باشیم که ندانسته عبادت نوع دوم را درمقابل غیر پروردگار عالم انجام ندهیم. یعنی همان چیزی که بیشتر موحدین عالم با اینکه به گمان خود و در ظاهر امر، درمقابل غیر خدا تقدیسی انجام نمی‌دادند، سجده نمی‌کردند درمقابل کسانی یا اشیایی غیر خدا؛ با وجود این، در عمل، در فکر، در دل، در روح، عبادت غیر خدا را می‌کرده‌اند به معنای دوم.^۱

عدی بن حاتم طایی پسر حاتم معروف که البته مقام خود این عدی، از پدرش حاتم به مراتب بالاتر و ارجمندتر است. وقتی که وارد مدینه شد، رسول اکرم این آیه را بنا کرد خواندن به مناسبت اینکه زُنَّارِ^۲ را برگردن او آویخته دید. **﴿ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا... ﴾** معنای آیه این است که مسیحیان و یهودیان، احبار و رهبان خود را، عالمان و زاهدان خود را، و مسیح بن مریم را پروردگاران و خدایان خود گرفتند؛ درحالی که خدای متعال فرمان داده بود به آنان که جز خدای واحد، کسی را عبادت نکنند. این آیه وقتی به گوش

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۱، ص ۳۰۱.

۲. رشته ای که مسیحیان به وسیله آن صلیب به گردن می‌آویختند.

عدی بن حاتم رسید، رو کرد گفت: ای پیامبر خدا، این حرف درست نیست، ما کی احبار و رهبانمان برایمان خدا و ربّ محسوب شدند؟! کی آن‌ها را عبادت کردیم؟! اعتراض کرد به پیغمبر و به آیه قرآن.^۱ پیغمبر اکرم در جواب این تصور عدی بن حاتم، پاسخ داد که بله، در مقابل آن‌ها سجده نکردید - مفاد فرمایش پیغمبر را عرض می‌کنم - لکن آنچه آن‌ها گفتند، بی‌قید و شرط پذیرفتید؛ "وَلَكِنْ أَحَلُّوا لَهُمْ حَرَامًا وَ حَرَّمُوا عَلَيْهِمْ حَلَائِلًا" حرام‌های خدا را آن‌ها حلال وانمود کردند در نظر شما و حلال‌های خدا را حرام وانمود کردند و شما بی‌آنکه درصدد باشید واقع مطلب را بفهمید، آنچه آن‌ها گفتند، بی‌قید و شرط اطاعتشان کردید. عبادت این است، پروردگار و رب گرفتن یک موجود این است.^۲

همه انبیای عظام الهی آمدند تا مردم را موحد کنند. موحد کنند یعنی چه؟ یعنی زنجیر اطاعت غیرخدا را از دست و گردن آن‌ها باز کنند.^۳

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۱، ص ۳۲.

۲. همان، جلسه ۱۱، ص ۳۳.

۳. همان، جلسه ۱۱، ص ۳۶.